

בין הדאחייה לטהראן: המאמצים למניעת הסלמה ולהפרדת הזירות

אלדד שביט ואורנה מזרחי | גיליון 2153 | 10 ביוני 2026

התקיפה הישראלית בדאחייה בעקבות ירי חזבאללה לצפון וסבב ההתכתשויות שלאחריה בין ישראל לאיראן ממחישים את מורכבות המאמץ האמריקאי לבלימת הסלמה ואת האתגר הישראלי לנתק בין הזירה הלבנונית לאיראן. ממשל טראמפ ביקש לקדם הסדרה מחודשת בין ישראל ללבנון, לחזק את ממשלת לבנון, לצמצם את חופש הפעולה של חזבאללה ולשמר מרחב תמרון מול טהראן. אולם, הוא לא הצליח למנוע תקיפה ישראלית בביירות שנועדה לגבות מחיר מחזבאללה ושהביאה תוך שעות לעימות ישיר בין ישראל לאיראן. מצב זה המחיש את האתגר המרכזי של ישראל מול וושינגטון – לשכנע את הממשל לאפשר לה אכיפה ממוקדת בלבנון, תוך שהוא ממשיך להפעיל מנופים על איראן לקידום הסכם ומניעת סבב אזורי נוסף.

רצף האירועים: מהפסקת אש שברירית לסבב אזורי

בסוף מאי ותחילת יוני, הובילו שני גורמים עיקריים להתגברות תקיפות חזבאללה על הצפון הישראלי. האחד, ריסון פעילות הצבאית של ישראל מצד נשיא ארצות הברית דונלד טראמפ, בעיקר ביחס לתקיפות בדאחייה בביירות, שנועד לבסס את הפסקת האש ולאפשר את קידום המשא ומתן להסכם עם איראן. השני, סדרת ההצלחות הטקטיות של חזבאללה בשימוש ברחפני FPV שפגעו באופן קטלני בחיילי צה"ל. מצב זה הפך לבלתי נסבל מבחינת ישראל והוביל להצהרות ישראליות ב-1 ביוני כי אם יימשכו תקיפות חזבאללה, ישראל תתקוף בדאחייה. טראמפ מיהר להתערב כדי למנוע זאת, בעקבות איום איראני כי תקיפה כזו תוביל להפסקת השיחות. למחרת, התקבעה בפועל המשוואה: ישראל לא תתקוף בדאחייה כל עוד חזבאללה לא יתקוף מטרות בישראל.

במקביל, פעל הממשל האמריקאי לקידום השיחות הישירות בין ישראל ללבנון, וב-3 ביוני הסתיים סבב השיחות הרביעי בהודעה משותפת על הסכמה מחודשת להפסקת אש מותנית. מאמץ מדיני זה נועד לשרת יעד אמריקני כפול: עצירת ההידרדרות הצבאית בין ישראל לחזבאללה וניסיון לייצב את גבול הצפון, במקביל ליצירת תנאים להתקדמות במאמץ הרחב יותר של הממשל מול איראן. אולם, במהרה התברר כי מדובר במסגרת שברירית שאינה תואמת את המציאות בשטח. מזכ"ל חזבאללה, נעים קאסם, דחה את תוצאות המפגש, והירי של חזבאללה לעבר הצפון נמשך. מצב זה הוביל לתקיפה הישראלית המדודה בדאחייה ב-7 ביוני, ובעקבותיה לפתיחת סבב תקיפות הדדיות קצר בין איראן לישראל (7-8 ביוני), שנעצר בעקבות ההתערבות האמריקנית.

רצף אירועים זה ממחיש כי ההסדרה בלבנון אינה רק מבחן אכיפה מול חזבאללה, אלא גם מבחן ליכולת ארצות הברית וישראל למנוע את חיבור הזירות, החשוב כל כך לאיראן ולחזבאללה. מבחינת ישראל, התקיפה בדאחייה נועדה למנוע התבססות משוואה שפוגעת בחופש הפעולה שלה ולהבהיר כי הפרות של חזבאללה ייגבו מחיר. מבחינת איראן וחזבאללה, הכוונה הייתה הפוכה – להשתמש בחיבור הזירות כדי למנוע את המשך פעילות צה"ל בלבנון ולייצר משוואה שתגביל את חופש הפעולה של ישראל.

הזווית האמריקאית: מניעת הסלמה לפני מיצוי ההכרעה

מבחינת ממשל טראמפ, לבנון היא יעד חשוב בפני עצמו: וושינגטון מבקשת לייצב את גבול הצפון, לחזק את ממשלת לבנון, לצמצם את מרחב הפעולה של חזבאללה ולמנוע הידרדרות למלחמה אזורית. אולם, בשלב הנוכחי לבנון מוכפפת גם לניסיון הרחב יותר של טראמפ לסיים, או לפחות לנהל, את המלחמה מול איראן. על רקע התסכול האמריקני מן המבוי הסתום במגעים מול טהראן, מבקש הממשל למנוע מהזירה הלבנונית להפוך לחזית שתסכל את המהלך מול הרפובליקה האסלאמית, תעמיק את אי הוודאות האזורית ותכביד עליו פוליטית וכלכלית.

זו הסיבה לכך שוושינגטון מיהרה למסגר את תוצאות השיחות כהסכמה מחודשת להפסקת אש. קודם לכן, טראמפ התערב כדי למנוע תקיפה ישראלית רחבה בביירות, ואף הציג את הדברים כהישג ישיר של מעורבותו מול ישראל וחזבאללה. טראמפ טען כי שוחח עם חזבאללה באמצעות "נציגים בכירים מאוד" וכי הארגון הסכים להפסיק את הירי. במקביל, גורמים ישראלים ציינו כי התקיפה בדאחיייה נדחתה לבקשת ארצות הברית, שקידמה מהלך להפסקת אש.

ההתפתחויות האחרונות מחזקות מבחינת הממשל את החשש שהזירה הלבנונית עלולה לחבל במאמץ מול איראן. לכן, וושינגטון צפויה להמשיך להעדיף בלימת הסלמה על פני מיצוי מלא של הלחץ הצבאי על חזבאללה. ואולם, כאן טמון גם הסיכון למדיניות האמריקנית: אם מניעת הסלמה תתורגם בעיקר לריסון ישראל ולא לאכיפה מול חזבאללה ואיראן, היא תעודד את הציר האיראני להשתמש בלבנון כמנגנון וטו על חופש הפעולה הישראלי.

הזווית הלבנונית: רצון להסדר ללא יכולת אכיפה

המתווה האמריקני, כפי שמשקף בהצהרה המשותפת שפורסמה בסוף סבב השיחות הרביעי בין לבנון לישראל, התבסס על היגיון ברור: ממשלות לבנון וישראל יתחייבו להפסקת אש; חזבאללה יידרש להפסיק את התקפותיו ולפנות את אנשיו מדרום לבנון; צבא לבנון יקבל אחריות ביטחונית מוגברת; והמגעים בין ישראל ללבנון יימשכו כדי לבנות הסדר רחב יותר. ארצות הברית הציגה את ההסכמה כצעד שיכול לחזק את ריבונות לבנון ולהעביר את האחריות הביטחונית לידי המדינה הלבנונית.

אולם, כבר בנקודת המוצא ניכרה חולשת ההנחה האמריקנית: ההסכמה הושגה בין ישראל לממשלת לבנון, אשר מעוניינת בהסדר אך חלשה מכדי לממש, והשחקן שמחזיק במפתח להפסקת האש – חזבאללה – אינו צד רשמי להסדר. למעשה, ממשלת לבנון נדרשת להביא לתוצאה שספק אם יש לה יכולת לכפות: הפסקת פעילות חזבאללה בדרום והכפפת הזירה הביטחונית לריבונות המדינה. לכן, מבחינת וושינגטון, חיזוק ממשלת לבנון הוא יעד חיוני, אך מבחינה מעשית יכולת ביירות לאכוף את ההסדר על חזבאללה נותרת מוגבלת מאוד.

זו הדילמה האמריקנית: כדי לחזק את ממשלת לבנון, עליה להתייחס אליה ככתובת המדינית המרכזית להסדרה. אך כדי להשיג שקט בפועל, היא נאלצת להביא בחשבון את עמדת חזבאללה. פער זה הוא מקור חולשת המתווה. תוצאות הסבב הקצר האחרון בין ישראל לאיראן החריפו עוד יותר דילמה זו לנוכח התערבות איראן לטובת חזבאללה ורצונה לעגן משוואה שלפיה פעולה ישראלית בלבנון עשויה לגרור תגובה ישירה מאיראן.

הזווית של חזבאללה: התנגדות להסדרה שמגבילה אותו

ההודעה של טראמפ כי ממשלו שוחח עם חזבאללה באמצעות מתווכים הייתה חריגה במדיניותו. מדובר בפרגמטיזם טראמפי מובהק: אם חזבאללה הוא הגורם שיכול להפסיק את הירי, יש לדבר עמו, גם אם בעקיפין. אולם, מהלך זה חושף סתירה פנימית: וושינגטון מבקשת לחזק את ריבונות לבנון ולהוציא את חזבאללה מדרום המדינה, אך ברגע המשבר היא נאלצת לפנות אל הכוח הלא מדינתי שמערער את אותה ריבונות.

דחיית המתווה על ידי חזבאללה מקשה על יישום האסטרטגיה שטווה טראמפ. זאת, משום שחזבאללה דורש הפסקת אש מוחלטת והגבלת חופש הפעולה של צה"ל, בדומה למצב שקדם למבצע "שאגת הארי". חזבאללה אף ממשיך לקשור בין הפסקת האש בלבנון להסכם אמריקאי עם איראן, כדי שלא יישאר לבדו מול לחץ ישראלי ואמריקני. בנוסף, חזבאללה אינו מכיר בשיחות הישירות בין ישראל ללבנון ומבקש למנוע את הפיכתן למסלול שיגביל את פעילותו, ייקדם את המאמץ לפרקו מנשקו ויכרסם במעמדו העצמאי בלבנון. הארגון מתנגד לכל הסדר מדיני ומבקש לשמר את מעמדו ככתובת הכרחית לכל הסדרה ביטחונית.

הזווית האיראנית: הגנה על חזבאללה ושימוש בו לצורכי המשא ומתן

מבחינת ההערכה האמריקנית, עמדת חזבאללה היא יותר ממכשול טקטי. היא מערערת את עצם הנחת העבודה שלפיה ניתן להפריד בין שלושה גורמים: ממשלת לבנון, חזבאללה ואיראן. וושינגטון מבקשת לנהל מגעים עם ביירות, לרסן את חזבאללה ולהתקדם במקביל מול טהראן. אך המציאות מלמדת שקשה לנהל את הזירות במקביל כאשר איראן וחזבאללה פועלים דווקא לחיבור ביניהן.

הקשר לאיראן הוא לב העניין. חזבאללה היה במשך שנים נכס ההרתעה המרכזי של טהראן מול ישראל. גם לאחר פגיעה משמעותית ביכולותיו, הוא נותר רכיב מרכזי ביכולת האיראנית לשבש הסדרים, להפעיל לחץ עקיף ולהרתיע את ישראל ואת ארצות הברית מפני צעדים נוספים. מבחינת איראן, הסדרה בלבנון שתדחק את חזבאללה מדרום המדינה ותצמצם את חופש הפעולה שלו תהיה פגיעה אסטרטגית במערך השלוחים שלה. מנגד, אם כל פעולה ישראלית בלבנון תגרור איום או תגובה איראנית, טהראן תצליח להפוך את לבנון לקלף וטו על חופש הפעולה הישראלי.

האתגרים לישראל: אכיפה בלבנון בלי פתיחת חזית איראנית

מבחינת ישראל, היעד המרכזי בשיח עם וושינגטון צריך להיות עיגון הבחנה ברורה בין אכיפה ישראלית בלבנון לבין הסלמה מול איראן. ישראל צריכה לטעון כי פעולה ממוקדת מצידה בתגובה לתקיפות חזבאללה בשטחה או מול איום מתפתח מצד הארגון, אינה צריכה להיתפס כהפרה של המהלך האמריקני מול איראן, אלא כתנאי לקיומו. אם חזבאללה יוכל להמשיך לתקוף את ישראל מתוך ידיעה שכל תגובה ישראלית תגרור לחץ אמריקני מחשש לתגובה איראנית, ההסדרה בלבנון תקרוס וחזבאללה יזכה בחסינות.

על ישראל לבקש מהממשל לגבש "כללי ניתוק זירות": הבנה כי תגובה ישראלית ממוקדת בלבנון להפרות חזבאללה לא תיחשב עילה לגיטימית לתגובה איראנית; התחייבות אמריקנית להבהיר זאת לטהראן; ומנגנון תגובה מדורג שבו האחריות למניעת הסלמה מוטלת קודם כל על חזבאללה ואיראן ולא רק על ישראל. לצד זאת, על ישראל להימנע מאיומים פומביים על ביירות או איראן שאינם מתואמים מראש עם וושינגטון. הצהרות כאלה עלולות להציב את ישראל בפני ברירה גרועה: לממש איום שיפגע במאמץ האמריקני ובדימויה של ישראל, יחמיר את הסיכון להסלמה ויזיק ליחסים בין המדינות, או לסגת ממנו ולהעניק לחזבאללה ולאיראן הישג תודעתי.

בסופו של דבר, הסבב האחרון המחיש כי לבנון אינה רק מבחן להפסקת אש, אלא מבחן ליכולת האמריקנית והישראלית למנוע מאיראן ומחזבאללה לחבר בין הזירות. ממשל טראמפ מבקש למנוע הסלמה ולשמר את האפשרות להסדרה מול טהראן. ישראל מבקשת לשמר חופש פעולה מול חזבאללה ולמנוע את שיקומו. שני היעדים אינם חייבים לסתור זה את זה, אך הם יחייבו הבנות ברורות בין ירושלים לווינגטון: הפרות חזבאללה צריכות לגרור מחיר; וכל ניסיון איראני להשתמש בלבנון כקלף סיכול צריך להיתקל במסר אמריקני ברור. רק כך ניתן יהיה להפוך את ההסדרה בלבנון ממנגנון של ריסון ישראלי למהלך שמצמצם בפועל את חופש הפעולה של חזבאללה ואיראן. הסבב האחרון בין ישראל לאיראן מדגיש כי ללא הבנות כאלה, איראן וחזבאללה ינסו להפוך את עצם החשש האמריקני מהסלמה אזורית למנגנון שמגביל את ישראל בלבנון.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.